

שמעתא אליבא דהלכתא

גליון ש' - פרשת כי תשא - פרה - תשע"ז - קהילת חניכי הישיבות, רמת ב' ס

פניני הלכה

האם סומא יכול לברך ברכת הלבנה

איתא בסנהדרין (מא:) אמר ר' יוחנן עד כמה מברכין על החודש, עד שתתמלא פנימתה של לבנה וכו'. א"ל רב אחא לרב אשי במערבא מברכי ברוך מחדש חדשים. א"ל האי נשי דידן נמי מברכי. אלא כדרב יהודה דאמר רב יהודה ברוך וכו' אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו וכו'. והובא ברי"ף בברכות (סוף פרק תפילת השחר).

ובירושלמי בברכות (פ"ט ה"ב) איתא - **הרואה את הלבנה בחידושה** אומר ברוך מחדש חדשים. עד איכן. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוסי עד שתראה חציה המטה. רבי אחא ורבי חנינא בשם רבי יוסי עד שתתמלא פנימתה וכו'.
וכלשון הירושלמי איתא **בטור** (סי' תכ"ח) - ברכת הלבנה אמר ר' יהודה הרואה לבנה בחידושה אומר ברוך אתה ה' וכו' אשר במאמרו ברא שחקים וכו'. וכן הוא לשון **השו"ע** (שם) - הרואה לבנה בחידושה מברך אשר במאמרו וכו'. [וכתב שם הרמ"א בהגהותיו - דאין לקדש החודש אלא בלילה בעת שהלבנה זורחת ונהנין לאורה].

וכתב **המהרי"ק** (בהגהותיו שם) דמדקדוק אומרם הרואה נראה דסומא אינו מברך. ועיין סי' רצ"ח דין י"ג. ע"כ. [היינו דאיתא שם דסומא אינו מברך ברכת בורא מאורי האש].

וכן משמע מדברי **הרדב"ז** (סי' שמ"א) שנשאל אם מברכין על הלבנה בזמן שיש מסך מבדיל בינו לבנה וכן בזמן שיש שם עבים. והשיב שאם המסך הוא גס ואין נהנה מאור הלבנה אין לברך והוי ברכה לבטלה, וה"ה לענין הענן אם הוא עב אין מברך. ואם הוא קלוש ודק מברך. ואם התחיל לברך ונתכסה הענן גומר הברכה. וא"ת הלא על מנהגו של עולם הוא מברך ואפי' שלא יתנה לאורה מה בכך, הא ליתא דהא אי"ר יהודה הרואה לבנה בחידושה אומר ברוך וכו'. ותו גרסינן במס' סופרים אין מברכין על הירח אלא במוצאי שעהא מבושם ובגדיו נאים ותולה עיניו כנגדה ומישר גלגלו ומברך, הרי בהדיא שצריך להביט בה. ומזה הטעם אמרו הראשונים שאם הוא חושש שמא במוצאי שעה יהיה מעונן ויעבור זמן הברכה יכול להקדים הברכה בשאר לילות אפי' שאין הברכה כתקנה. ע"כ.

אולם **הרש"ל** (סי' ע"ז) נשאל אם סומא חייב בנרות חנוכה, והשיב דאם הוא בבית שאחרים מדליקים ויכול להשתתף בפרוטה ואחרים יברכו הוא עדיף, וכן אם יש לו אישה אשתו תדליק עליו, אבל אם אין לו אישה יש לו בית צריך הוא להדליק ע"י סיוע של אחר, ומצי לברך אפי' שאינו בר ראייה, דלא גרע ממצות ציצית דתלי בראיה ואפי' חייב בה מרבווי דאשר נכסה, כדאיתא בפ"ק דקידושין דמרבה אני את הסומא שאינו רואה אבל אחרים רואים אותו. וליכא למילף ממצות ראייה דטור, דשאני התם דעיקר המצוה שיראה בית הבחירה ומקום העבודה, וזה אי"ל לו לראות א"י ככל המצוה מכללה, משא"כ בשאר מצוות דמזכר שפלה דהיינו המצוה אינה בטלה, אף שבטל הטעם. ומש"ה ל"ק מברכת מאורי האש דכתב רמב"ם בפ"ב דמגילה דאינו מברך, דהתם המצוה אינה תלויה בהנאה אלא בהראיה דוקא, דאיתא התם אין מברכין עד שיראה השלכת, והוכיח הפועל שלה. ודוקא ברכת מאורי האש אבל ברכת הלבנה נ"ל דיכול לברך שפיר. אף שאמרו בה ג"כ עד שיהיה לאורה, מ"מ לא אמרו שהוא יראה לאורה אלא שהעולם יאותו לאורה, כי ברכה זו על בריאת עולמו וחידושו קאי. ודומה לסומא שיכול לברך יוצר המאורות.

[ויש מקום לדחוק דאף לדעת הרדב"ז סומא מצי לברך, משום שאם יש מסך מבדיל בינו לבנה דבכה"ג אף שאר העולם אינם יכולים לראות הלבנה, ותקנת חז"ל היתה מעיקרא לברך באופן דסתם אינשי רואים הלבנה. וכיוצא בכתב **הבית עובד** (הובא דבריו בפנת הדביר בהשטות ל"ב רכ"ט) לבאר בדעת הרדב"ז. והוכיח דבריו מהא דפוסקים הביאו בסתמא תשובת הרדב"ז תשובת המהרי"ל ולא העירו דדבריהם סותרים זה לזה. אולם מפשטות דברי הרדב"ז אין נראה כי. ועיינו מ"ש בזה **בה"ל** סי' תכ"ו ס"א ד"ה ונהנין מאורח].

שמעתא אליבא דהלכתא

ויטמינים שיש בהם תערובת קטניות, האם מותרים בפסח

א. אכילת קטניות בפסח. ב. מה בכלל קטניות. ג. חולים/קטנים באכילת קטניות. ד. טעם המנהג. ה. נפ"מ בין הטעמים. ו. ביטול קטניות ברוב. ז. כשטעם קטניות נגזש בתערובת. ח. לבטלם לכתחלה. ט. כשכך דרכה של התערובת. י. כשנפסלו מאכילה.

א. אכילת קטניות בפסח
כתב **ההגהות סמ"ק** (סי' רכב אות יב) על הקטניות כגון פולים ועדשים שיש נוהגים איסור לאכלם בפסח וכן ה"ר שמואל מאוריא, אבל ה"ר יחיאל ושאר גדולים היו נוהגין בהם היתר, וקשה מאד הדבר להיתר כיון שאחרים נהגו בהם איסור (ע"י פסחים נ:). ע"כ. והביאו **בהגהות מיימוניות** (דפוס קושטא פ"ה ה"א). אולם **הרי"ו** (נ"ה ח"ג מא.) כת' דאותם שנהגו שלא לאכול אורז ומיני קטניות מבושל בפסח מנהג שטות הוא וזלתי אם הם עושים להחמיר על עצמם ולא ידעתי למה, ע"כ. וכתב **הב"י** (סי' תנג) דלית דחש לדברים הללו וזלתי האשכנזים. וכ"כ **בדרכי משה** (אות ב) דבני אשכנז נוהגים להחמיר בזה. וכן פסק **הרמ"א** (סי' תנג סע' א). וע"י **בכה"ח** (שם אות ג) שיש מבני ספרד שגם נוהגים כן. וכתב **המהרי"ל** (ד"רשות ה"ל מא"א בפסח אות טו) שאל יאמר אדם כיון שאין איסורו מדאוריין לחוש, דכל דגורו רבנן העובר עליו חייב מיתה ועובר על לא תסור. והביאו **הא"ר** (שם אות ג). וכן הוא **בחי"א** (כלל קכו אות א) ו**בשערי תשובה** (שם אות א). וע"י מש"כ בס"ד לענין לאו דלא תסור בלילנות כ"ה וכו'.

וע"י **בחק יעקב** (סי' תע"א ס"ב) שאסור לאכול קטניות בערב פסח אחר צלות. והביאו **המהרש"ם** (דע"ת סי' תנג). וכת' **השבט הלוי** (ח"ג סי' לא) שכן המנהג. ודעת **הגריש"א זצ"ל** (סידור פסח כהלכתו פט"ז הגה 42) שמצד הדין מותר אלא שנהגו שלא לאכול, ועל כן בשעת הצורך אפשר להיתר.
ב. מה בכלל קטניות

וע"י **ברמב"ם** (כלאים פ"א ה"ח) שכתב שקטניות הן כל זרעים הנאכלים לאדם, חוץ מן התבואה, כגון הפול והאפונים והעדשים והדוחן והאורז והשומשום והפרגין והספיר וכיוצא בהן. ע"כ. ומ"מ מבואר **ברמ"א** (סי' תסד) ו**במ"ב** (סי' קה) שיש כמה מינים שאינם בדרך קטניות אלא שהם גדלים כדרך חמשת מיני דגן וקטניות, או עשויין מהן תבשילים כעין קטניות, וגם עליהם החמירו, ע"י. וע"י **בזה בשע"ת** (סי' תנג ס"א). **בגר"ז** (סי' תנג אות ה), **בחי"א** (כלל קכו אות א), **בשואל ומשיב** (ק"א סי' קעה), **בדעת תורה** (סי' תמד), **בכה"ח** (אות יח), **באג"מ** (ח"ג סי' סג), **בשרידי אש** (ח"א סי' ט), **בשו"ת חבלים בנימינים** (ח"א סי' ז), **במקראי קודש** (פסח ח"ב סי' ט), **במנח"י** (ח"ג סי' קלח), **בהליכ"ש** (פסח פ"ד אות יז) ו**בקובץ תשובות** (ח"ג סי' פא). ואכמ"ל.

ג. חולים/קטנים באכילת קטניות
וע"י **ברדב"ז** (ח"א סי' רמא) שנקט דכשיש צורך באכילת קטניות לצורך רפואה, כגון בעמילן קטניות וכדו' לחולה שאב"ס, שרי (אם אין תחליף). אלא שבמקום שאפשר ללתותם (כלומר לתת אותם במים רותחים) צריך ליתתה. וכן פסק **המ"ב** (סי' תנג ס"ק ז). אלא שבתרופות בדרך כלל א"א לעשות כן כי התרופה עלולה להתקלקל. ולענין קטנים אפילו אינם חולים דעת **הגריש"א זצ"ל** (אשרי האיש פני"ט אות ח - ט) שאם יש בהם צורך מותר להם ולא צריכים ליתתה. וע"י **בשד"ח** (חמץ ומצה סי' ו אות ו) דמותר לתת לו אף תוך פיו ואין בזה משום איסור ספיה לקטן. וע"י **במהר"ם שיק** (אור"ח סי' רמא) שכת' דכשמבשל קטניות לצורך חולה או לצורך קטן צריך ליתתם כלים מיוחדים לצורך הקטניות. וכן פסק **הגרני"ק שליט"א** (חוט שני פסח פ"ב סי' יב). ודעת **הגר"ש ואזנר זצ"ל** (מבית לוי ח"א ע"מ מד) דמ"מ יכול לבשלם על כירה שמבשל בה גם לפסח אך יקפיד לנקותה לאחר השימוש ויזהר שלא יתנו מהתבשיל מקטניות על מאכלים אחרים].
ויש לדון לענין ויטמינים שיש בהם תערובת קטניות, האם מותרים שלא במקום חולי.

ד. טעם המנהג
והנה בטעם מנהג זה כתב **ההגהות סמ"ק** (שם) ו**ההגמ"י** (שם) שלא נהגו בו איסור משום חימוץ, דלא טעו אינשי בזה, דבפירוש אמרינן בגמ' (נה) דאינו בא לידי חימוץ אלא חמשה מינים בלבד. אלא אסרום משום דגן מעשה קדרה וקטנית מעשה קדרה, גזירה הא אטו הא. וגם יש מקומות שעושים פת מקטנית ואתי לאיחלופי בדייסא שהוא מעשה קדרה. אבל מיני ירקות דלא דמי לדגן כלל לא אתי לאיחלופי. וגם פעמים תבואה מעורבת בהם וא"א לבררם יפה ויבא לידי חמוץ כשיאפס או יבשלם. והחרזו כמו כן יש לאסרו בפסח משום דהוא מידי דמיזגן (ע"י נדרים נה.), אפי' דבימיהם היה מותר מ"מ עתה יש להחמיר בהדרת הללו שאינם בקיאים כ"כ באיסור והיתר כדורות הראשונים כדפירש רב סעדיה גאון, עכ"ל.
וגם **המרדכי** (פסחים סי' תקפח) כתב כל זה בשם **סמ"ק** (שם).

מבואר דיש ב' טעמים בחומרא זו והביאם **המ"ב** (סי' ה). [ועיי"ש שכתב דאף לטעם הראשון אסור לבשל אורז וקטניות שלמות משום לא פלוג. וע"י עוד **בביאור הלכה** (שם ד"ה ויש) בשם רבינו מנוח שכתב עוד טעם לאסור שיש מיני חטים שבשנה שאינה כתיקונה משנתות ונראות כמיני זרעונים וע"כ אסור כל מיני זרעונים].

ה. נפ"מ בין הטעמים
ולכאורה איכא נפ"מ בין הטעמים, דלפי הטעם השני דחייב לתבואה מעורבת שתבא לידי חימוץ יש לאסור אף בשהייה אם נרטבו משא"כ לפי טעם הראשון.

אלא דע"י **בתרו"ח** (סי' ק"ג) שכתב בשם אחד מהגדולים דמין קטנית שאינה מחמשת המינים שנפל עליה מים, וקרוב לודאי שנתחמצה, שרי להשהותה בפסח. וכתב טעם לדבריו, משום דרבינו יחיאל וחביריו מתיירין אפי' באכילה, אינהו אכלי ואגן לא משתינן (בשמהיה). ולא חיי' למראית העין פן יטעו מדגן זה לדגן ה' מינים, אם דילמא איערב בהנהו קטנית מה' המינים, דכל הני ששתות לא חיי' אלא לאסור באכילה אבל לא לשהות. ועיי"ש שכת' דמותר אף ליהנות בתבואה בפסח, כגון ע"י הדלקה משמן זרע ושומשמן וזרע קנבוס, אפי' שרגילים שלותתים אותם וקרוב לודאי שנתחמצו, דאיסור הנאה אינו אלא בלאו, ע"כ.

מבואר דלא החמירו לענין קטניות אלא לענין אכילה שהיא בכרת, אבל בשהייה והנאה מקילינן. וכן פסק **הרמ"א** (סי' תנג סע' א) דמותר להשהות ולהנאות ממיני קטניות בבית בפסח. וכתב **המ"ב** (סי' יב) דהיינו אפי' נפלו עליהן מים דבשאר תבואה כה"ג אסור להשהותה בהא לא גזרינן, דלא קבילו עלייהו רק לאסור אכילתן.

ו. ביטול קטניות ברוב
ומבואר עוד **בתרו"ח** (שם בסוף דבריו) דאם נמצא רגיר של מיני קטנית בקדירה או בתבשיל, לא מחמירין כלל לאסור התבשיל אפי' באכילה. דגזירה דאיסור משוהו ליתא אלא בתבואה דה' מינים, ע"כ. ומשמע דבתערובת משוהו מקילינן דהיינו דאיכא לבטל הקטניות, אבל אם איכא ששים אלא רוב בלבד לא מקילינן.

אלא דע"י **ברמ"א** (סי' תנג סע' א) שכתב בסתמא שאם נפלו תוך התבשיל אף אוסרים לדביעד. וכתב **החק יעקב** (אותו) שמשמע מדבריו דאפילו ליכא סי' ג"כ מותר התבשיל באכילה, וכן משמעות האחרונים. וכתב שם שכן עיקר כיון שבלא"ה הוא חומרא והרחקה בעלמא, אלא דמ"מ רוב עכ"פ בעינן, דאלי"כ לא מקרי תערובת כלל, דהוי כאוכל התבשיל מקטניות עצמו, ע"כ. וכ"כ **הפר"ח** (סי' תנג ס"א) דמסתבר דאם איכא רוב בטלים. וכן פסקו **הפמ"ג** (א"א סי' א), **החי"א** (כלל קכו סוף אות א) ו**המ"ב** (סי' ט). [ועיי"ש **במ"ב** (סי' ח) ו**בחי"א** שכתבו דמ"מ אותם גרגרין שמוצאים צריך לורקם א"י אינם ניכרים].
וביאר **הפר"ח** (שם) דהטעם דבטל ברוב דלא עדיף מחלת חו"ל שמבואר בשו"ע יו"ד סי' כ"ג סע' א' שמבטלה ברוב. וכ"כ **בזרע אמת** (ח"ג סי' ס"ח ד"ה הן זה תוספת) דהתירו משום דאין זה אלא מנהג בעלמא משום זהירות יתירה לחומר איסור חמץ, וודאי לא עדיף ממש"כ בבכורות (כו). דתרומת חו"ל בטילה ברוב ומותר לבטלה ברוב. [ומבואר מכל זה דאפי' דאיכא חשש חימוץ מבוואר לעיל, מ"מ לא חיי' כולי האי והקילו כל שאינם בעין, ואפשר דהיינו טעמא כי דוקא במקום שקיימות שתי החששות החמירו].

ז. כשטעם הקטניות נרגש בתערוכות

ויוצא לפי דברי החק יעקב ודעימיה שפסקו שאם איכא רוב בתערוכות סג, דאף אם מרגישים טעם הקטניות מהני ביטול (שהרי דוקא עיי' ביטול בששים ליכא טעם). ולפי' י"ל שה"ה מלתא דעבידא לטעמא דבשאר תערוכות אינו בטל כמבואר ביו"ד סימן צ"ח סעי' ח' מחמת שטעמו נרגש, דבני"ד בטל. לא מבעיא לדעת האו"ה (שער כה אור, ח), ה"ש"ך (סי' ק כט) והמנחת כהן (ח"א סי' פ"ד) דמלתא דעביד לטעמא אינו בטל מדרבנן ד"ל כן שהרי מבואר בתרוה"ד דדוקא במקום חשש כרת החמירו, אלא אף לדעת הר"ן (חולין לה: ד"ה ולענין) והפ"ח (סי' צח סי' ק כה סי' ק) שהוא מה"ת, י"ל כן, דלא גרע מטעם גמור שאע"פ שהוא נרגש בטל (ועוד דאפשר דאף לדידהו בכה"ג ליכא כרת כמבואר בסמוך). ובלא"ה כבר הכריעו הפמ"ג (סי' ק מ"ז סי' ק א וסי' ק"א מ"ז סי' ק וועיי"ש סי' צח מ"ז סי' ק יא וסי' ק"א מ"ז סי' ק) ה"ה (סי' צח סי' ק) והאבן העזר (סי' פס"ג, להקל כהאו"ה). וכן משמע מסתימת הרמ"א שאף בכה"ג הקטניות בטלן שהרי כתב שכל שהתערב מותר ולא חילק בדבר. וכן הוא בבאר יצחק (א"י"ח סי' יא ד"ה אך י"ל דשאני תקנת) דאף במקום דעבידי לטעמא לא מציינו דגזרו ע"ז. ומה"ט התיר לעשות (מערב פסח) יי"ש מקטניות. ואף הנשמת אדם דפליג עליו לקמן, בהא לא פליג. אבל שו"מ החק יעקב (סי' תסד) גופא כתב בתירוץ השני שם להחמיר בזה.

וכן י"ל אף אם הקטניות הם דבר המעמיד שכתב המ"ב (סי' תמב סי' ק כה וסי' תמו סי' ק) שבאסורים אינו בטל כלל כי חשיב כבעין, מ"מ לענין קטניות י"ל דבטילי, דהרי מעמיד אין בו חשש כרת, דאינו אסור אלא מדרבנן לרוב הפוסקים, עיי' במ"א (סי' תמב סי' ט), בחק יעקב (סי' תמב אות טז), בפמ"ג (יו"ד סי' ק מ"ז סי' ק א) ובהר"צ (יו"ד סי' פג ד"ה תנה). וכן משמע מסתימת הרמ"א וכן משמע מדברי הנשמת המובא לקמן. וכן דעת הבאר יצחק (שם ד"ה אי"כ לשיטה) והד"ן כן אף באופן שממשות הקטניות מעורבת ואיכא כזית בכדי אכילת פרס דחי' הראשונים (לענין תערוכות חמץ) אם יש בה כרת (עיי' שו"ע רס"י תמב ומ"ב שם), דבטל, כי בגזירת הגאונים יש לסמוך על שיטת המקילים.

ה. לבטלם לכתחלה

ויש לדון אם מותר לבטל קטניות לכתחלה, דהרי לפי הטעם שכתבנו לעיל בשם הפ"ח והזרע אמת דקטניות בטלות ברוב משום דלא גרע חומרא זו מחלת חו"ל שמותר לבטלה ברוב, י"ל דה"ה לענין קטניות דשרי.

אלא שבאמת הא דמהני לבטל חלת חו"ל לכתחלה, תלי באשלי רבובי, דהרי השו"ע (יו"ד רס"י שגב ואו"ה סי' תנז) פסק כהראשונים דבטלה ברוב ומבטלה אף לכתחלה. אולם הש"ך (שם סי' ק) פסק כדעת הראשונים דלאכלה לזרים אין לבטלה, מיהו אם עשה כן במזיד נראה דלא קנסינן ליה כיון דבלאו הכי יש פוסקים מתירים לערב אפילו לכתחלה, עיי". אלא דעיי' בדגמ"ר (פ"ט) שמ"מ אם נתערבה החלה כבר אלא שלא היה ק"א כנגדה מותר להוסיף עליה לכתחלה עד ק"א, עיי"ש טעמו. והביאו הסת"ש (שם פ"ט).

מעתה יוצא לדעת הממירם שם י"ל דאף בני"ד אסור. אלא דאפשר לדחות דכו"ע מודים בני"ד דקיל טפי דהוי גזרת הגאונים. אלא שמלשון התרוה"ד והרמ"א משמע דדוקא בדיעבד מקילין. ושו"ר שכדברינו הנ"ל דדקדק בספר חקת הפסח (טי"ב סי' תנג סי' א) וכתב נמי שמשמעות הפוסקים דדוקא בדיעבד שרי. וכן נקט בקובץ תשובות (ח"ג סי' פא אות ה). ויש לדון לפי דעה זו, במי שעבר וביטל אם קנסינן ליה, דדלמא הכא דקיל טפי לא מחמירין בו. וצ"ע.

אלא דעיי' בבאר יצחק (שם ד"ה אי"כ לשיטה) שכתי' שמותר לבטל קטניות, כיון דאינה רק תקנת הגאונים וקילא מחלת חו"ל דמבטל לכתחלה ברוב אף דהוי גזרה קדומה. אלא דעיי"ש שמשמע שסמך ע"ז דוקא כשמבטלם לפני פסח דאכתי לא חל עליו איסור ושם היתר עליו. ועיי"ש דמה"ט התיר לעשות יי"ש מקטניות. וכן נ"ר דעת המהרש"ם (ח"א סי' קפג ד"ה א, ד), ואף הנש"א דלהלן דחולק היינו מטעם המובא לקמן, אבל לא מדין אין מבטלין איסור לכתחלה. ולפי"ז י"ל דע"כ אין לקנוס למי שעבר ובטל, דכיון שיש מקילים תו לא קנסינן כמבואר בש"ך (שם), בפמ"ג (סי' שיח א"א סי' ק) ובמ"ב (סי' שיח סי' ב).

ט. כשכך דרכה של התערוכות

והנה הבאנו לעיל בשם הבאר יצחק שמותר לעשות יי"ש מקטניות לצורך פסח משום דבטלות ברוב. אולם עיי' בנש"א (ה"ל פסח כלל קל סי' ג) שכתב דאסור לעשות כן אפילו אם נעשה מדבש שהוא הרוב והמיעוט היה קטניות, כיון דעיקר בכך אסור כמ"ש המ"א (סי' תמב סי' א) בשם הרשב"א (ח"ג סי' רד), וכעין זה בחק יעקב (סי' תסד), עיי". מבואר דס"ל לאסור משום שהתערוכות עשויה באופן שמלכתחלה מערבים בה איסור ובכה"ג אין מועיל בה ביטול.

אלא דצ"ע על הנש"א דמנין דמחמירם כולי האי במנהג דקטניות, דהרי כבר כתב המ"א (סי' תמב סי' א) מסברא דנפשיה דהרשב"א אינו אסור אלא מדרבנן, וכ"כ הנוב"י (תני יו"ד סי' נז), וביאר שאסרו רבנן משום דחששו שמא יפרצו. ועיי"ש שהביא שהרמב"ם ועוד ראשונים חולקים ע"ז (ועיי"ש דנקט כוותיהו). ואי"כ י"ל דלענין קטניות דהקילו טובא דבטילי אפילו ברוב לא מחמירין כהרשב"א. (ועיי"ש מהנש"א משמע דאע"פ שעשו לטעמא בטל לול חומרת הרשב"א. ועיי' בזה לעיל). וכן ראיתו בפסק הבאר יצחק (שם). ובלא"ה יעויין בשמעתא עמיקתא גליון ק"פ שלדעת גדולי פוסקים איכא עוד סברות להקל בני"ד. עיי"ש. [וכמו כן אם נימא שמותר לבטל קטניות לכתחלה, יש לדון אם שייכת סברת הרשב"א, דהרי כבר כתב הנוב"י דאסרו חכמים משום חשש פרצה, וזה שייך לענין איסורים שאסור לבטלם, אבל במקום שמותר לעשות כן לכתחלה י"ל דלית לן בה. ומ"מ כבר מבואר לעיל דלרוב פוסקים אסור לבטלם לכתחלה]. ועיי' עוד בגליון הנ"ל שיש עוד צדדים להקל בזה, מחמת שפעמים תערוכות הקטניות היא בטבילות וכדו' שבליעתם אינה כדרך אכילה וכדו' (עיי' בנשמת אברהם (ח"א סי' תסו ע"מ תרכ"ד ד"ה ובזמנינו)).

ולפי"ז י"ל שוויטמינים שמעורב בהם קטניות מותרים בפסח דהרי הקטניות בטלים ברוב. ומ"מ יש מקום להחמיר לכתחלה בדבר לצאת לכו"ע (א"י"כ הוא חולה שאין בו סכנה וצריך אותם לצורך ריפוי. וכמו כן לצורך קטנים אין מקום להחמיר כמבואר לעיל).

י. קטניות שנפסלו מאכילה

ואם הקטניות נפסלו מאכילת כלב ליכא איסור כלל, ואע"פ שלענין חמץ שנפסל מאכילת כלב אסור לאוכלו מדרבנן משום "אחשיבה" כמבואר במ"ב (סי' תמב סי' ק מג), כתב בשבות יעקב (ח"ב סי' ה) שלענין קטניות לא החמירו.

מסקנא דדינא

העולה לדינא, א' נוהגים בני אשכנז (וכן יש מבני ספרד שנוהגים כן) שלא לאכול קטניות בפסח. ויש לנהוג כן מערב פסח לאחר חצות היום. ובמקום שיש צורך יש מקום להקל בערב פסח. ב' חולים אפילו שאין להם סכנה הצריכים לאכילת קטניות ע"מ להתרפאות, מותרים לאכול קטניות. ולכתחלה במקום שאפשר עליהם להכניסם במים ורתחים (בכלי מיוחד לצורך קטניות) ואח"כ לאוכלם (אולם תרופות וויטמינים א"א להרתיחם כי מתקלקלים). ויש ליחד כלי מיוחד לצורך זה. ג' קטנים צריכים לצורך בריאותם לאכול קטניות, אפילו אינם חולים מותר להם לאוכלם (אף ללא נתינה במים ורתחים), ומותר להאכיל אותם אף בידים. ד' אין מנהג להחמיר להשהות קטניות בפסח. וכמו כן קטניות שנפסלו מאכילת כלב מותר אף לאוכלם. ה' אם בטעות התערבו קטניות בתבשיל אפילו בתוך פסח, אם יש רוב היתר התבשיל מותר באכילה (ואם יש קטניות שניכרות יש להוציאם). ו' יש מתירים לבטל קטניות בתבשיל מערב פסח, ולכתחלה יש לאסור, ואם ביטל אין המאכל נאסר. ז' ויטמינים שיש בהם תערוכות קטניות באופן שבטלות ברוב, אם יש בהם צורך מותרים בפסח, אבל ללא צורך יש להימנע.

נחזי לך בכל לבב על חסדו וחסדו וחסדו וחסדו

בחינת גליון 300

מקרב לב אביע ברכה ותחילה לרבים הזאנים שלימיא העמלים בכתיבת ד" תורה אליבא דהלכתא
הלל העמלים רבות עבר המערכת המחלקים, העוזרים, שולחי התערוכות המסייעים בחינת גליון זה לאור
יתברר כלם מצדדים ויכו' להגיד תורה ולהאדירה

הגליון נתרם בעילום שם להצלת התורה ומשפחתו - לשאלות והערות בעניני הגליון ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

© שמעתא עמיקתא - להפצת הגליון במקום מגוריהם או לימודם נא לשלוח בקשה לדוא"ל: AMIKTA571@GMAIL.COM

והכנה"ג (סי' תכ"ו תהיות הטור סי' ק ג), **המג"א** (רי"ש סי' תכ"ו) ו**הוא"ר** (שם סי' ק ז) הביאו בפשטות את דברי **הרש"ל** בתשובה (סי' ע"ז) דסומא חייב לקדש הלבנה. **והפ"ח** (סי' תכ"ו) כתב דכדברי הרש"ל עיקר, ודלא כמהריק"ש דפליג.

אולם בהגהות הגרע"ק"א (על דברי המג"א שם) הביא את דברי המהריק"ש, וכן בגליון מהרש"א (על דברי המג"א שם) ציין דבתשובת דבר שמואל אבהב ס"ס רמ"ב מפקפק בזה [כתב שם דלעני"ד יש לפקפק בראיותיו]. ויעויין עוד בשו"ת ספר יהושע (סי' י"ד) הביא דברי הגאון ר' יעקב מליסא זצ"ל דכתב דברי הרש"ל תמוהים בעיניו כי ברכת הלבנה אינה על הנאת המאור, כי על הנאת המאורות מברכים בבוקר ובערב, אלא דברכה זו נתקנה כמו שמברכים על מעשה בראשית הנראים לפרקים, וברכה זו היא דוקא שרואה, רק דמ"מ בעינן נמי שיאותו לאור, דבעינן שיהיה לו גם כן הנאה מחידוש הלבנה, אבל על הנאה בלא ראייה ע"ז כבר ברכו בבוקר. ויעויין עוד בברכ"י (סי' רכ"ד סי' א) דכתב דמדברי הרדב"ז בתשובה (סי' שמי"א) משמע קצת כדברי המהריק"ש.

ובמחזיק ברכה (סי' רכ"ט סי' ו) הביא דברי המהריק"ש, וכתב שכן משמע ברדב"ז בסי' שמי"א. והגם דהמהרש"ל ד"ל דמברך. מ"מ הוי ספק ברכות. והנה **המשנ"ב** (סי' תכ"ו סי' א) הביא לדינא דברי האחרונים דס"ל דסומא חייב בקידוש הלבנה, כיון דברכה זו נתקנה על חידוש העולם, וגם הוא נהנה על ידי שאחרים רואין ומוליכין אותו על הדרך. אלא **דבנה"ל** (ד"ה ובהק"ו) כתב דמחמת דמדברי הרדב"ז משמע דפליג על הרש"ל יותר טוב שלא יברך בעצמו אלא יבקש מאחר שיוציאו בברכה. עיי". ומבואר דס"ל עיקר לדינא דסומא חייב לברך ברכת הלבנה, אלא דהיכא דאיכא אחר עדיף טפי שיצא על ידו אולם **החסד לאלפים** (סי' תכ"ו סי' ב) כתב בסתמא דסומא לא יברך ברכת הלבנה אלא ישמע מאחר. וכן פסק **הבן איש חי** (שי"ש ויקרא אות כ"ד) דסומא לא יברך משום דאיכא פלוגתא וזה לו וספק ברכות להקל, אלא יעמוד אצל החוץ ויאמר לו שיכונן עליו. והובאו דבריהם **בנה"ח** (לגרי"ח סופר זצ"ל - סי' תכ"ו סי' ב).

פניני מופר

ענין פרשת פרה

ביטול הישות והחומריות

"הנה פרשת פרה אדומה י"א שחובת קריאתה בתורה היא מדה"א (שו"ע או"ח סי' תרפ"ה סי' ז). ובעבודת ישראל כתב רמז לזה במאה"כ וידבר ה' אל משה ואל אהרן **לאמר** זאת חוקת התורה אשר צוה ה' **לאמר**, שלכאורה מיותר אומרו לאמר פעם ב', אך הכונה בזה שום בזמן שלא יוכל ולקיים בפועל מצות פרה אדומה יקיימוה עיי' "לאמר", עיי' קריאת הפרשה בתורה. וזה צ"ב, שהרי מצות פרה היא מצוה מעשית ומה ענין מצוה דאורייתא על הקריאה... והענין, הנה כתב (ישעיה מ"ח) יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע אני ה' עושה כל אלה. הקב"ה ברא את הטוב וכנגדו ברא את הרע, זה לעומת זה עשה אלקים. מקור הטוב הוא בחי' א"י, ביטול היש, ומקור הרע הוא הישות ממנה נובעים הקטא והתאוה והכבוד והמשכים כל הדברים הרעים...

ככל שיהודי עוקר את הישות החומריות ומגיע יותר לבחי' א"י כן שולט בו שלטון הטוב... וכל תכלית התורה ויעודו של יהודי הוא לעקור את החומר ואת הישות... ועפ"י י"ל אומרו זאת חוקת התורה, שהתורה מלמדת לנו בזה שענין הטהרה הוא חוקה כללית לכל התורה, שכל התורה מביאה יהודי לטהרה ולעקירת הישות, שיהודי ישלט על החומריות והישות שלו, אשר זהו כל עצמו של עולם התיקון בחי' א"י...

והעולה מהדברים דאם אמנם קיום מצות פרה בפועל מתקיים רק עיי' שריפת הפרה, אבל התוכן הפנימי של פרשת פרה הוא עבודת רוחנית של ביטול הישות החומריות שהיא קדש קדשים ואינה בטלה אף בזמן שאין אפר פרה בפועל. ולפי"ז י"ל ענין קריאת הפרשה בתורה, עיי"פ מה דקיי"ל שהנשמה של כל מצוה וכל ענין שבקדושה טמירא וגניאז באותיות התורה הקי' בפסוקים המדברים ממצוה זו, וכמ"כ בפרשת פרה אדומה נשמט המצוה. והקריאה בתורה רשה זו מסוגלת לעקירת הישות החומריות". (נתיבות שלום

להאדמ"ר מסלונים, סוף שמות פרשת פרה ע"מ - ש"ד עיי"ש באריכות)

נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"